Правовий режим майна подружжя

1. Особиста приватна власність дружини, чоловіка:
-підстави набуття особистої приватної власності дружини, чоловіка,
-користування та розпорядження майном, що є об'єктом особистої приватної власності.
2. Спільна сумісна власність подружжя:
-підстави набуття спільної сумісної власності подружжя,
-користування та розпорядження майном, що є об'єктом спільної сумісної власності подружжя,
-поділ майна, що є спільною сумісною власністю подружжя,
-звернення стягнення на майно, що є спільною сумісною власністю подружжя.
3. Борги подружжя.
4. Правовий режим майна жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002р. № 2947-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
4. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text
5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text

Судова практика

1.Верховний Суд. Особливості розгляду справ про поділ майна подружжя та щодо розпорядження майном подружжя. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Prezentatsia_Stupak.pdf
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23 січня 2024 року, судова справа No 523/14489/15-ц. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920101
3.Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 28 листопада 2023 року, судова справа No 761/23526/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/115238722
4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10 квітня 2024 року, судова справа No 760/20948/16-ц. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520073
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО" щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19 вересня 2012 року No 17-рп/2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-12#Text

6.Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 14 листопада 2022 року, судова справа No 760/1150/22. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/107614558
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 22 вересня 2020 року, судова справа No 214/6174/15-ц. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/92270721
8.Постанова ВС від 09 липня 2025 року, судова справа № 947/5939/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129025048
9. Постанова ВС від 30 січня 2019 року, судова справа № 158/2229/16-ц. URL: https://reyestr. court.gov.ua/Review/79699288.

Література:

1. Ромовська З.В. Українське сімейне право: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Правова єдність. 2009. 500 с.
2. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар. [3-тє вид., перероб. і доп.]. Київ : Правова єдність, 2009. 432 с.
3. Дякович М.М. Сімейне право України: навчальний посібник.Харків : ЕКУС, 2022. 416 с.
4. Лепех С.М. Сімейне право України: навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів. 2010. 316 с.
5. Науково-практичний коментар. Сімейний кодекс України. За заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 552 с.
6. Жилінкова І.В. Договірне регулювання відносин у сімейній сфері. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А.П. Гетьман, В.І. Борисова, О.П. Євсєєв та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. Харків : Право, 2012.
7. Сафончик О.І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики.Фенікс,2018.378с.
8. Менджул М. В. Порівняльне сімейне право: Навч. посіб. Ужгород: РІК-У, 2021. 296 с.
9. Правовий режим майна подружжя у праві України та країн Європейського Союзу (порівняльно-правове дослідження) / Олег Простибоженко ; Київ. регіон. центр Нац. акад. прав. Наук України ; Центр сімейно-прав. дослідж. Харків : Право, 2021. 240 с.
10. Розгон О.В. Договори у сімейному праві України : монографія. Київ : Ін Юре, 2018. 302 с.
11. Красицька Л.В. Поділ майна подружжя як спосіб захисту права власності одного з подружжя. Нове українське право, Вип. 4, 2025. С. 60-66 .https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/817/750
12. Харитонов Є., Харитонова О. Біологічні та анатомічні матеріали людини: до питання визначення та співвідношення. Юридичний вісник. 2025. No 3. С. 147–161. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v3_2025/19.pdf

Завдання 1.

Проаналізуйте статтю Зорислави Василівни Ромовської «Аристократичне обличчя української нації» (https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/Z.-Romovska.-Arystokratychne-oblychchia-ukrainskoi-natsii.pdf **).**

Задача 1

Марія Коваль та Олександр Коваль перебували у зареєстрованому шлюбі з 07 червня 2012 року по 05 серпня 2024 року. Після розірвання шлюбу між ними виник спір щодо поділу майна, набутого під час шлюбу.

1. **Корпоративні права в акціонерному товаристві.**

У 2018 році Олександр Коваль став акціонером АТ «Енергобуд». Для придбання акцій товариства він вніс грошовий вклад у розмірі 600 000 грн. Зазначені кошти були сплачені за рахунок спільних заощаджень подружжя, накопичених під час шлюбу. Відповідно до установчих документів товариства акціонером зазначений Олександр Коваль.

2. **Житловий будинок, отриманий у спадщину.**

У 2020 році Марія Коваль успадкувала після смерті матері житловий будинок у місті Стрий Львівської області. Право власності на будинок було зареєстровано за Марією. У період шлюбу будинок було реконструйовано: здійснено добудову другого поверху, заміну даху та внутрішні ремонтні роботи. Внаслідок цих робіт вартість будинку істотно зросла. Реконструкція здійснювалася за рахунок спільних коштів подружжя, а також особистої праці Олександра Коваля, який за професією є будівельником.

3. **Квартира, придбана під час шлюбу.**

У 2019 році подружжя придбало однокімнатну квартиру у місті Львові за договором купівлі-продажу. Право власності на квартиру було зареєстровано на ім’я Олександра Коваля. Після припинення фактичних сімейних відносин двоє неповнолітніх дітей подружжя залишилися проживати разом із матір’ю – Марією Коваль. У зв’язку з цим Марія звернулася до суду з вимогою передати їй у власність зазначену квартиру, висловивши готовність виплатити Олександру Ковалю грошову компенсацію за його частку у праві спільної сумісної власності. Олександр заперечував про компенсацію.

4. **Грошові кошти на банківському рахунку.**

На момент припинення фактичного спільного проживання подружжя (01 січня 2023 року) вони мали спільні заощадження у сумі 300 000 грн, які були розміщені на депозитному рахунку в АТ КБ «ПриватБанк», відкритому на ім’я Олександра Коваля. Станом на момент розірвання шлюбу сума коштів на депозитному рахунку становила 500 000 грн.

Визначте правовий режим кожного із зазначених об’єктів.

Вирішіть спір щодо поділу майна, визначивши, яке майно є об’єктом спільної сумісної власності подружжя та яким чином воно має бути поділене.

Задача 2.

У лютому 2011 року громадянин Петро Іваненко передав своєму синові Олегу Іваненку грошові кошти у сумі 90 000 доларів США. На підтвердження

отримання коштів Олег написав розписку, у якій зазначив, що отримує кошти у борг для придбання нежитлового приміщення, зобов'язується повернути їх до 17 лютого 2020 року та сплатити 10 % річних за користування позикою.

На момент отримання коштів Олег перебував у зареєстрованому шлюбі з Анною Іваненко.

Через два дні після складання розписки Анна уклала договір купівлі-продажу нежитлового офісного приміщення площею 83,7 кв. м, яке було зареєстроване на її ім'я.

У березні 2020 року, після спливу строку повернення позики, Петро Іваненко звернувся до суду з позовом до Олега та Анни Іваненко про солідарне стягнення боргу у розмірі, еквівалентному 90 000 доларів США, а також відсотків та трьох відсотків річних за прострочення виконання грошового зобов'язання.

Позивач зазначив, що позика була надана в інтересах сім'ї, оскільки за отримані кошти було придбано офісне приміщення, яке використовувалося для підприємницької діяльності.

Олег Іваненко визнав позов і підтвердив факт отримання коштів від батька.

Анна Іваненко заперечила проти позову, зазначивши, що:

-розписка була складена без її відома;

-кошти, отримані чоловіком, не використовувалися для придбання спірного приміщення;

-приміщення було придбано за її власні кошти, отримані від підприємницької діяльності;

-у попередній справі про поділ майна подружжя Олег Іваненко стверджував, що приміщення було придбано за його особисті кошти, отримані від батька.

Проаналізуйте, чи може дружина позичальника нести солідарну відповідальність за договором позики, укладеним одним із подружжя.
Проаналізуйте доктрину заборони суперечливої поведінки.
Чи може суд відмовити у захисті цивільного права у зв'язку зі зловживанням правом?
Яке рішення, на вашу думку, має ухвалити суд?

Задача 3.

Наталія Бондаренко та Сергій Бондаренко перебували у зареєстрованому шлюбі з 2017 року. У шлюбі у 2018 році у них народилася донька. З часом між подружжям виникли конфлікти, вони припинили спільне проживання та ведення спільного побуту.

У 2025 році Наталія Бондаренко звернулася до суду з позовом про розірвання шлюбу та поділ спільного майна подружжя. Позивачка зазначила, що за час шлюбу подружжям було придбано побутову та комп'ютерну техніку (фотоапарат, комп'ютер, принтер, ноутбук, телевізор, морозильну камеру та інші речі), а також автомобіль Fiat Doblo 2010 року випуску.

Під час розгляду справи з’ясувалося, що у 2024 році Сергій Бондаренко без участі дружини уклав договір купівлі-продажу автомобіля та продав його третій особі за 180 000 грн.

Наталія Бондаренко стверджує, що:

-вона не надавала письмової згоди на продаж автомобіля;

-про продаж дізналася вже після укладення договору;

-кошти, отримані від продажу автомобіля, чоловік їй не передавав;

-автомобіль був необхідний для сім’ї, оскільки їхня малолітня донька має проблеми зі здоров’ям і потребує регулярного транспортування до медичних закладів.

Сергій Бондаренко заперечує проти позову в цій частині та пояснює, що:

- дружина усно погодилася на продаж автомобіля;
- половину отриманих коштів він передав їй готівкою;
- факт передачі грошей може підтвердити його брат, який був присутній під час розмови та передачі коштів.

Суд першої інстанції поділив між сторонами побутову техніку. У задоволенні вимоги про стягнення половини вартості автомобіля суд відмовив, посилаючись на показання свідка, який підтвердив згоду дружини на продаж автомобіля та передачу їй частини грошей.

Апеляційний суд залишив рішення без змін. Наталія Бондаренко подала касаційну скаргу.

Чи потрібна згода другого з подружжя на відчуження автомобіля, що є спільним майном? У якій формі вона має бути надана?

На кому лежить обов’язок доведення того, що кошти від продажу спільного майна були використані в інтересах сім’ї?

Чи можуть показання свідків бути допустимим доказом при доведенні надання згоди на продаж автомобіля;

Як має вирішуватися питання поділу спільного майна, якщо один із подружжя відчужив його без згоди іншого?